

EIDSIVATING LAGMANNSRETT

Dok 1

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep

0030 Oslo

Deres referanse

Vår referanse

22-013510ADM-ELAG

Dato

26.04.2022

Høring av endringer i domstolstruktur – Høringssvar fra Eidsivating lagmannsrett

Det vises til departementets høringsbrev 26. januar 2022, med høringsnotat av samme dato.

I høringsnotatet foreslår departementet å reversere domstolsreformen ved gjeninnføring av tidligere struktur. Forslaget omfatter kun strukturen i førsteinstans, det vil si at grensejusteringen mellom Eidsivating og Borgarting ikke omfattes av reverseringsforslaget, jf. høringsnotatet punkt 2.1.

Eidsivating lagmannsrett støtter ikke departementets forslag om reversering.

Formålet med strukturreformen i 2021 var blant annet å økt rettssikkerhet ved å styrke fagmiljøene og legge til rette for mer effektiv og fleksibel drift. Reformen bygde blant annet på Domstolkommisjonens grundige og omfattende utredning av domstolenes utfordringsbilde, samt Riksrevisjonens undersøkelsesrapport om saksbehandlingstiden i domstolene. Riksrevisjonen benyttet den mest alvorlige formen for kritikk – svært alvorlig – om saksbehandlingstidene i straffesakene. Riksrevisjonen mente også at det var kritikkverdig at potensialet for effektivisering i tingrettene ikke var utnyttet i større grad.

Strukturreformen innebar et godt kompromiss mellom effektivisering og lokal forankring. Det ble etablert større enheter som ga større fagmiljø og økt fleksibilitet, samtidig som alle rettssteder ble opprettholdt. At samtlige rettssteder er opprettholdt, ivaretar de hensyn som synes å være kjernen i departementets reverseringsforslag – å sikre tilgjengelige tjenester i hele landet. Domstolsreformen innebar ingen sentralisering av arbeidsplasser, og domstolenes lokale forankring er beholdt. Et tiltak for ytterligere å sikre lokal tilstedeværelse kan være å innta dagens domstolstruktur i domstoloven, slik at den bare kan endres av Stortinget etter ordinær behandling, slik Domstoladministrasjonen foreslår i sitt høringssvar.

Til tross for at strukturreformen bare har virket en kort stund, viser Domstoladministrasjonens høringssvar punkt 4 at reformen allerede har hatt positiv effekt, både når det gjelder bedre ressursutnyttelse, etablering av større fagmiljøer, økt fleksibilitet og reduserte saksbehandlingstider.

Postadresse
Postboks 4450, 2326 Hamar

Sentralbord
61 99 12 00

Saksbehandler
Anne-Carine Skarstad
Hagen

Bankgiro

Organisasjonsnummer
926721321

Kontoradresse
Østregate 41, Hamar

Telefaks

Telefon

Ekspedisjonstid
0800 -1500

Internett/E-post
<http://www.domstol.no/ELAG>
elag@domstol.no

Etter Eidsivating lagmannsretts syn er det vanskelig å se at en reversering av strukturreformen er et egnet virkemiddel for å løse de utfordringene departementet selv peker på i høringsnotatet. Eksempelvis vil en reversering av domstolstrukturen for tingrettene i Eidsivating lagdømme innebære at Vestre Innlandet tingrett skal utgjøre fire selvstendige domstoler, hvorav to av dem bare har én tingrettsdommer. De minste domstolene vil ha få dommere, selv med en styrking av bemanningen ved omgjøring av dommerfullmektigstillinger. En styrking av bemanningen i de minste domstolene – for å etablere større fagmiljøer og redusert sårbarhet, men uten at saksinngangen tilsier et behov for det – vil dessuten forsterke ett av de problemene Riksrevisjonen pekte på, nemlig at potensialet for effektiv ressursutnyttelse i tingrettene ikke utnyttes godt nok.

De virkemidlene for økt samhandling mellom selvstendige domstoler som departementet peker på i punkt 3.2.3 i høringsnotatet, reiser etter Eidsivating lagmannsretts syn flere betenkeligheter, og er i sum dårlig egnet for å avhjelpe den manglende fleksibilitet som en reversering av domstolsreformen vil innebære.

Selv om erfaringene med reformen i stor grad er positive, har flere fremhevet at reformen har medført manglende stedlig ledelse (avstandsledelse), særlig i rettskretser med store reiseavstander. Som fremhevet i Domstoladministrasjonens høringsnotat punkt 5.3 og 5.4, kan det vurderes å lovfeste at leder og nestleder som hovedregel skal ha fast kontorsted på ulike rettssteder. Et alternativ er å etablere avdelingslederfunksjon ved rettssteder som ikke er representert i ledergruppen.

I høringsnotatet punkt 4 ber departementet om synspunkter på enkelte prinsipielle spørsmål, blant annet barnesakene. Særdomstolsutvalget (NOU 2017:8) foretok en grundig gjennomgang av behovet for kompetanse og kvalitet i behandlingen av barnesakene og foreslo at disse sakene bare skulle behandles i tingretter av en viss størrelse. Dette for å sikre at barnesakene behandles i et sterk fagmiljø med bred erfaring fra slike saker. Barnesakene er også prioriterte saker som skal behandles innen rimelig tid. Dette stiller krav til domstolenes fleksibilitet og evne til effektiv ressursutnyttelse.

Barneombudet har, av hensyn til barnets beste, uttalt seg kritisk til forslaget om reversering. Utviklingen i praksis fra EMD, blant annet knyttet til barnevernssakene, stiller store faglige krav til dommerne. Det minnes i den forbindelse om at lovens system er at barnevernssakene som hovedregel skal behandles av tingrettene i siste instans, jf. tvisteloven § 36-10 tredje ledd. For å sikre et godt tilbud i hele landet er det derfor viktig at det etableres sterke og robuste fagmiljø i alle tingrettene. Dette vil være utfordrende å få til i de minste tingrettene ved en eventuell reversering. En omgjøring av dommerfullmektigstillinger i de små tingrettene vil i liten grad være egnet til å avhjelpe disse utfordringene.

I høringsnotatet, som bygger på Hurdalsplattformens forutsetning om gjeninnføring av tidligere struktur, uttaler departementet i punkt 3.2.1 at en «avgjørelse om å beholde dagens struktur må ha bred støtte hos domstolleder, kommuner og tillitsvalgte i rettskretsen». Det uttales videre at departementet på bakgrunn av hørings svarene vil «gjøre en konkret, helhetlig vurdering av om det foreligger reell lokal forankring om å beholde dagens struktur i hver enkelt rettskrets.»

Det kan tenkes at det er behov for noen justeringer i enkelte rettskretser. Departementets utgangspunkt og fremgangsmåte er imidlertid betenkelig av flere grunner. Eidsivating lagmannsrett slutter seg her til hørings svaret fra Borgarting lagmannsrett, hvor det i punkt 1 –

overordnede betraktninger – gis en god beskrivelse av flere betenkelige sider ved departementets forslag. Det er særlig grunn til å fremheve betenkelighetene ved at enkeltkommuner skal ha et avgjørende ord i spørsmålet om domstolenes organisering.

Eidsivating lagmannsrett

Nina Sollie
førstelagmann